

RAAP-RAPPORT 7719

Plangebied Pelt & Hooykaas te Wijk aan Zee, gemeente Velsen

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Pelt & Hooykaas te Wijk aan Zee, gemeente Velsen. Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek.

Versie: 21-05-2025

Auteur: [REDACTED]

Projectcode: TPHS

Bestandsnaam: RAAPrap_7719_TPHS_20250521

Autorisatie: [REDACTED]

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2025

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Tata Steel heeft RAAP in maart 2025 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Pelt & Hooykaas te Wijk aan Zee in de gemeente Velsen. Het onderzoek vond plaats in het kader van een MER en de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het plangebied bestaat uit het terrein 'Pelt & Hooykaas' en ten zuiden daarvan uit vier locaties voor condensaat tanks.

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- Vanaf 30 tot 27 m diepte geldt een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen van jagers-verzamelaars uit de steentijd.
- Het niveau van de Oude Duinen is te verwachten vanaf 3,5 m +NAP, dit is vanaf 4,13 m -mv (maaiveld) in het laagste deel van het plangebied (7,63 m +NAP).
- In het grootste deel van het plangebied is de bodem tot 3 m en dieper verstoord.
- De geplande ingrepen reiken tot maximaal 3 m -mv.
- Vanaf de onderzijde van de aanwezige verstoring bestaat de kans op de aanwezigheid van afgedekte bodemhorizonten waarin resten van bewoning door landbouwsamenlevingen aanwezig kunnen zijn. Binnen het traject van de Oude Duinen en strandwallen kunnen resten worden verwacht uit de vroege middeleeuwen tot en met de 16^e eeuw.
- Er bestaat geen kans meer op de aanwezigheid van resten van Duitse stellingen in het plangebied.

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied hoogstwaarschijnlijk geen archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen. De ingrepen zijn maximaal 3 m diep, terwijl het plangebied de bodem naar verwachting tot minimaal 3 m diep verstoord is.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Velsen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

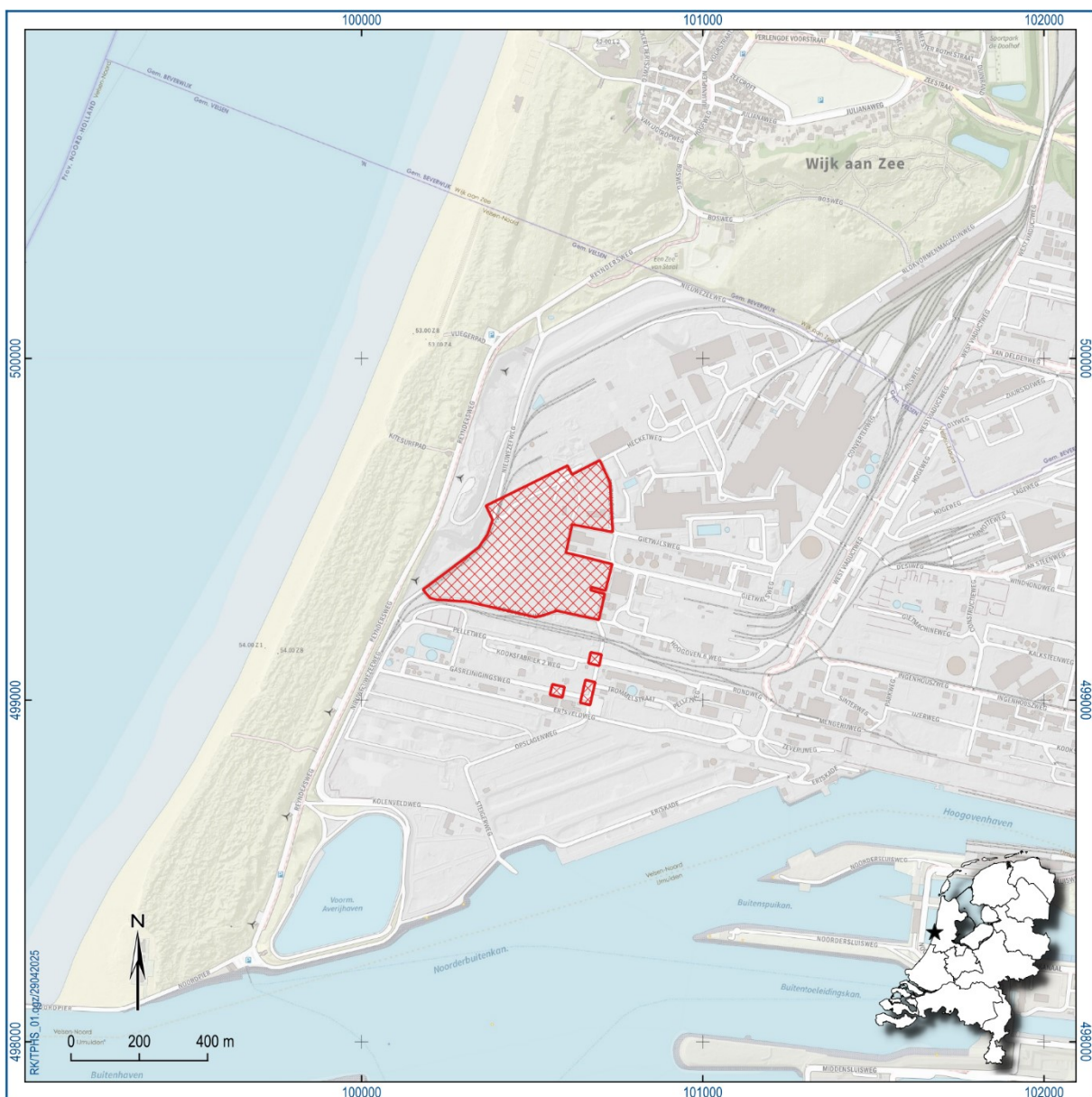
Samenvatting	3
Inhoud	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens	8
1.3 Doel- en vraagstelling	8
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens	15
2.4 Historische situatie	20
2.5 Huidige situatie	25
2.6 Toekomstige situatie	29
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	30
4 Conclusies en advies	32
4.1 Conclusie	32
4.2 Advies	32
4.3 Tot slot	32
Literatuur	33
Websites/Digitale bronnen	33
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	34

1 Inleiding

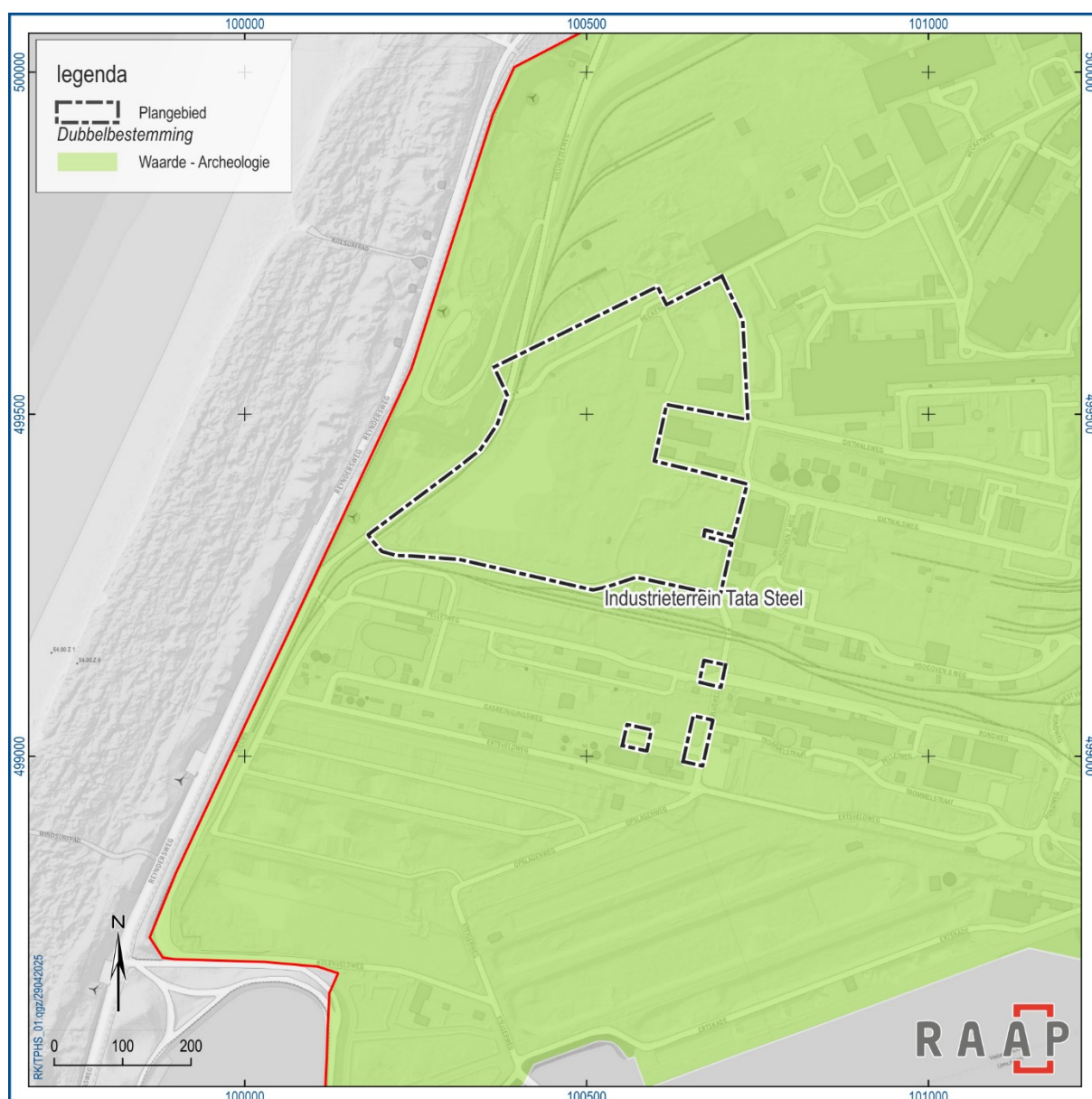
1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Tata Steel heeft RAAP in maart 2025 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Pelt & Hooykaas te Wijk aan Zee in de gemeente Velsen (figuur 1). Het onderzoek vond plaats in het kader van een MER en de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het plangebied bestaat uit het terrein 'Pelt & Hooykaas' en ten zuiden daarvan uit vier locaties voor condensaat tanks.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 3. Archeologische dubbelbestemming.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, vigerende versie), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Tata Steel
Bevoegde overheid	Gemeente Velsen
Plaats	Wijk aan Zee
Gemeente	Velsen
Provincie	Noord-Holland
Centrumcoördinaten (X/Y)	100.481 / 499.465
Toponiem	Nieuwezeeweg
Kadastrale gegevens	IMD00 K 893
Oppervlakte plangebied	152.024 m ²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoeksperiode	Maart 2025
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	
Projectmedewerkers	-
RAAP-projectcode	TPHS
Archis-onderzoeksmeldingsnummer	5733020100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden en op termijn het provinciaal depot, Archis en e-depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van verzamelde informatie over bekende en verwachte archeologische resten. Deze onderzoeksfase betreft de eerste fase binnen het traject van archeologisch vooronderzoek dat als einddoel heeft de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats vast te stellen.

Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

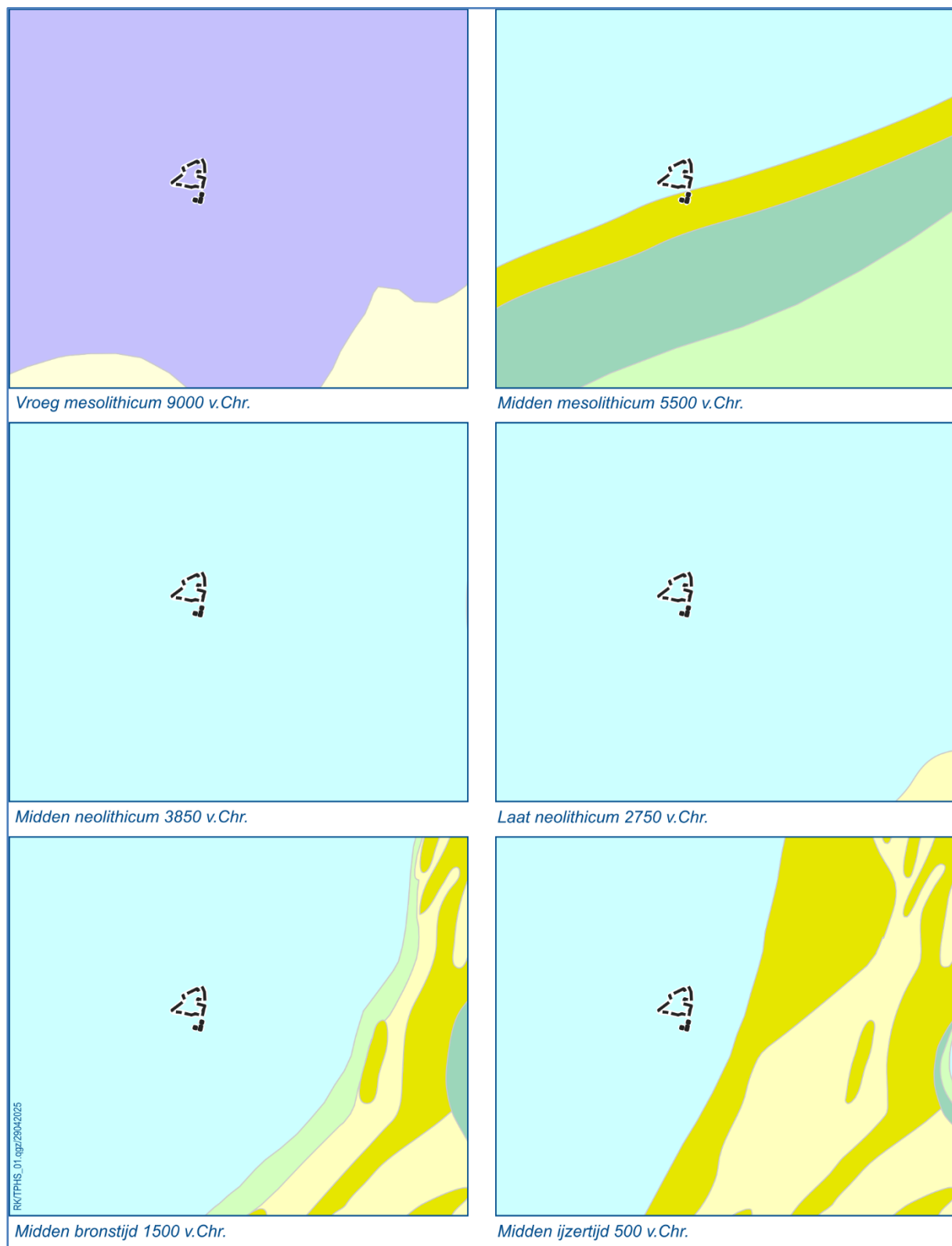
2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

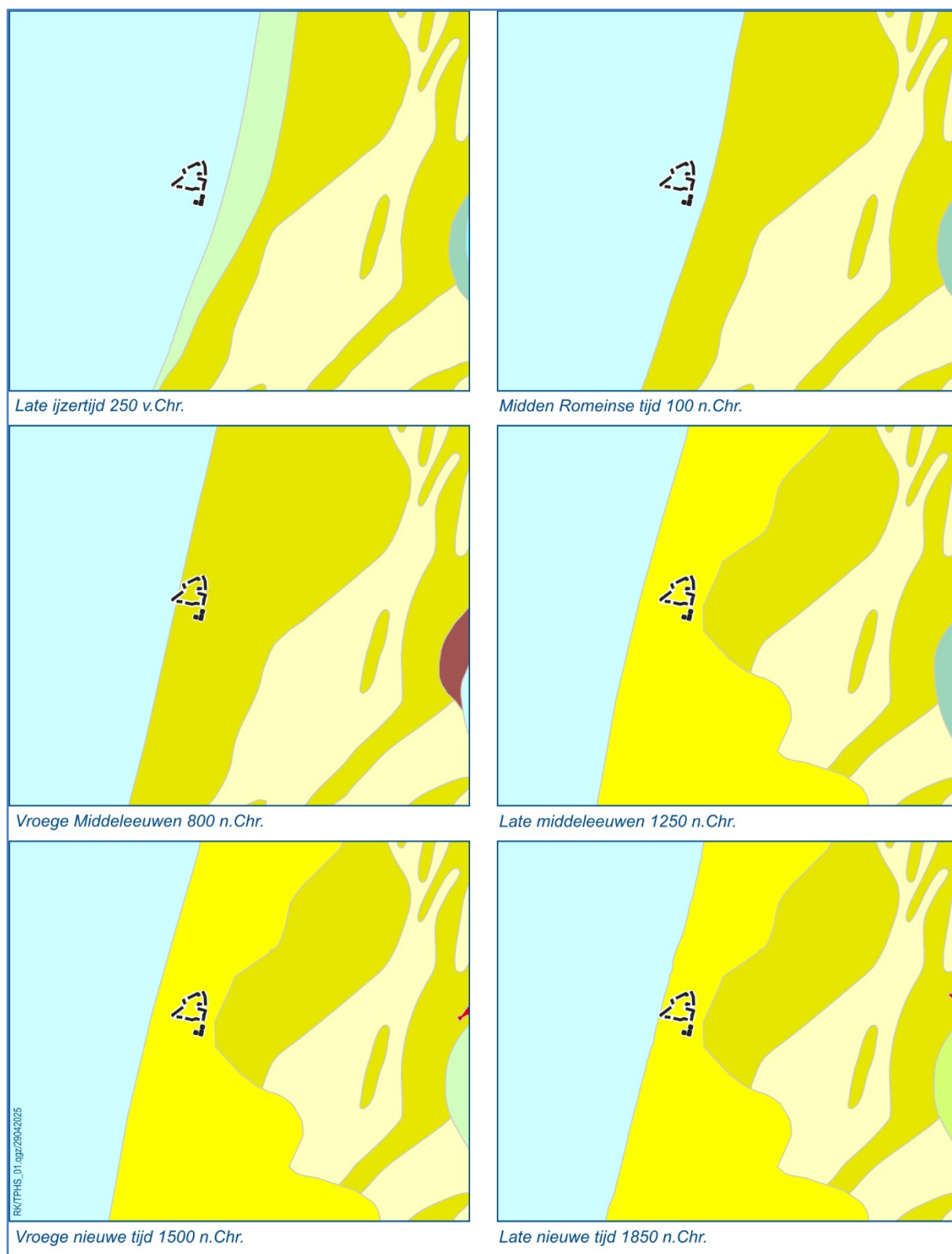
Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

Aan het einde van de laatste ijstijd lag het plangebied op een zandige toendravlakte die nu op ongeveer 22 m -NAP ligt. Met het einde van de ijstijd begon het huidige geologische tijdvak, het Holoceen, waarin het klimaat warmer werd, de zeespiegel steeg en het landschap sterk veranderde. Aanvankelijk vormde zich veen in het plangebied, dat daarna veranderde in een getijdengebied en tenslotte in zee kwam te liggen (figuur 4). Pas in de vroege middeleeuwen kwam het plangebied weer op land te liggen, als gevolg van de zeewaartse uitbreiding van de kust, in een kustzone opgebouwd uit hogere strandwallen en Oude Duinen. Vanaf ongeveer het jaar 1000 begon de kust zich weer terug te trekken. Het vrijkomende zand werd landinwaarts geblazen en vormde de Jonge Duinen, die het plangebied nu bedekken. Het gebied ten oosten van het plangebied lag volgens de landschapsreconstructie te ver landinwaarts om afgedekt te raken door deze Jonge Duinen. Afgaande op historische kaarten hebben de Jonge Duinen zich echter wel uitgestrekt tot ver voorbij het plangebied en is de landschapsreconstructie gebaseerd op de lagere ligging van het huidige in de 20^e eeuw afgegraven en geëgaliseerde duingebied (figuur 5 versus § 2.4 historische situatie).

Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling van de laatste ijstijd tot en met de midden ijertijd ([redacted] 2006).

Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19^e eeuw ([redacted] , 2006).

Legenda		
	Strandwallen & lage duinen	 Bedijkte kwelders & riviervlakten
	Hoge duinen	 Droogmakerij
	Strandvlakten & duinvalleien	 Stedelijk gebied
	Wadden & slikken	 Binnenwater
	Kwelders & riviervlakten	 Buitenwater
	Kwelderwallen & -ruggen	 Pleistoceen zand, < -16 m NAP
	Veengebied	 Pleistoceen zand, > -16 m NAP
		 Pleistoceen zand, boven NAP
		 Riviervlakten & beekdalen
		 Rivierduinen
		 Lössgebied
		 Stuwwallen
		 Tertiaire & oudere afzettingen
		 Stuifzand

R A A P

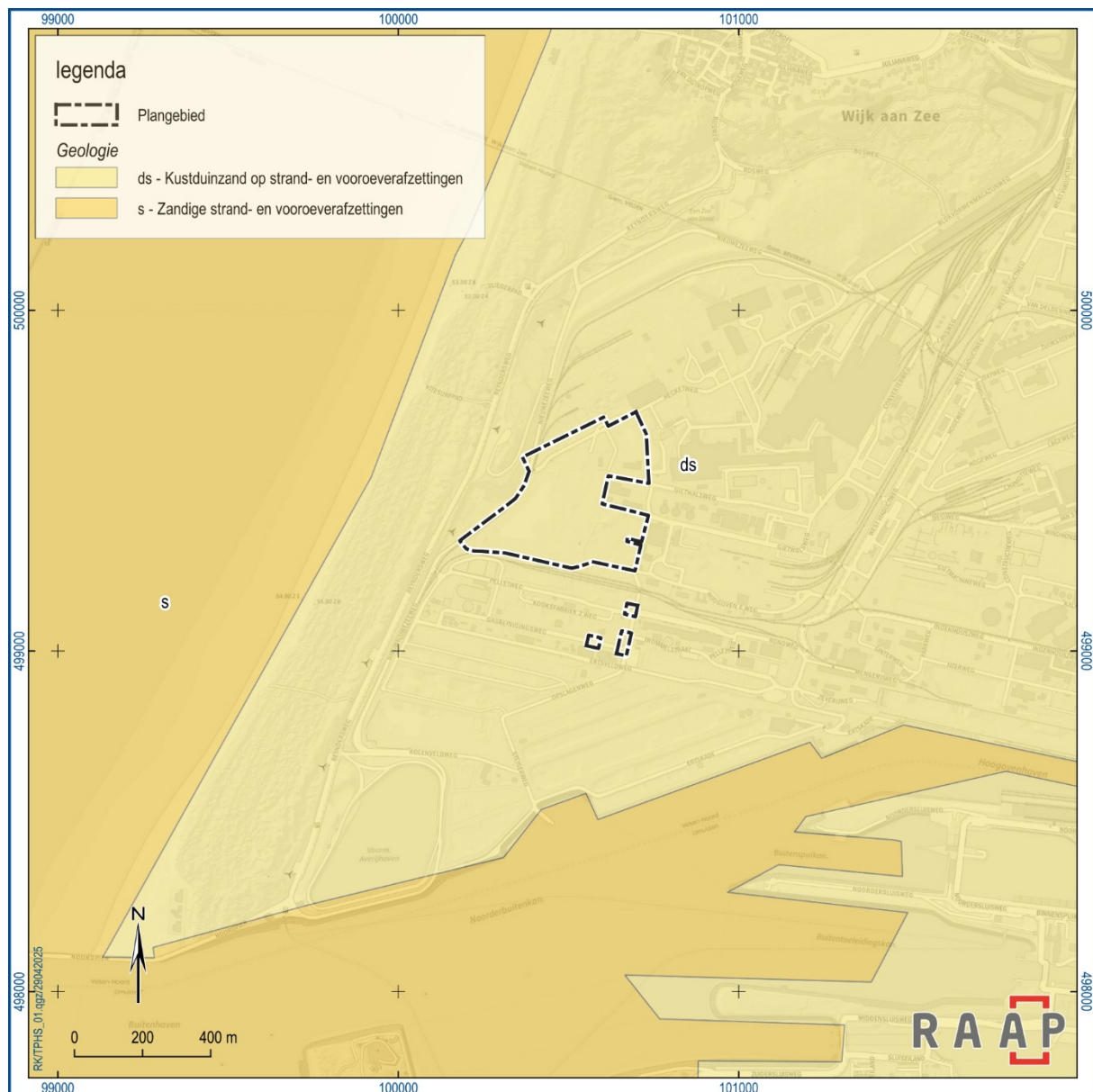
Figuur 6. Legenda bij figuur 4 & figuur 5.

Geologische situatie ¹	Kustduinzand op strand- en vooroeverafzettingen (ds in figuur 7); Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort.
Geomorfologische situatie ²	Vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen (2M92; figuur 8), plaatselijk grenzend aan kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (11/14L53).
Ouderdom geomorfologische structuur	Nieuwe tijd
Bodemkundige situatie	Niet gekarteerd, maar afgaande op de omgeving waarschijnlijk kalkhoudende duin- en vlakvaaggronden in respectievelijk fijn en matig fijn zand (Zd20A en Zn50A; figuur 9).
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	Vanaf direct aan maaiveld.

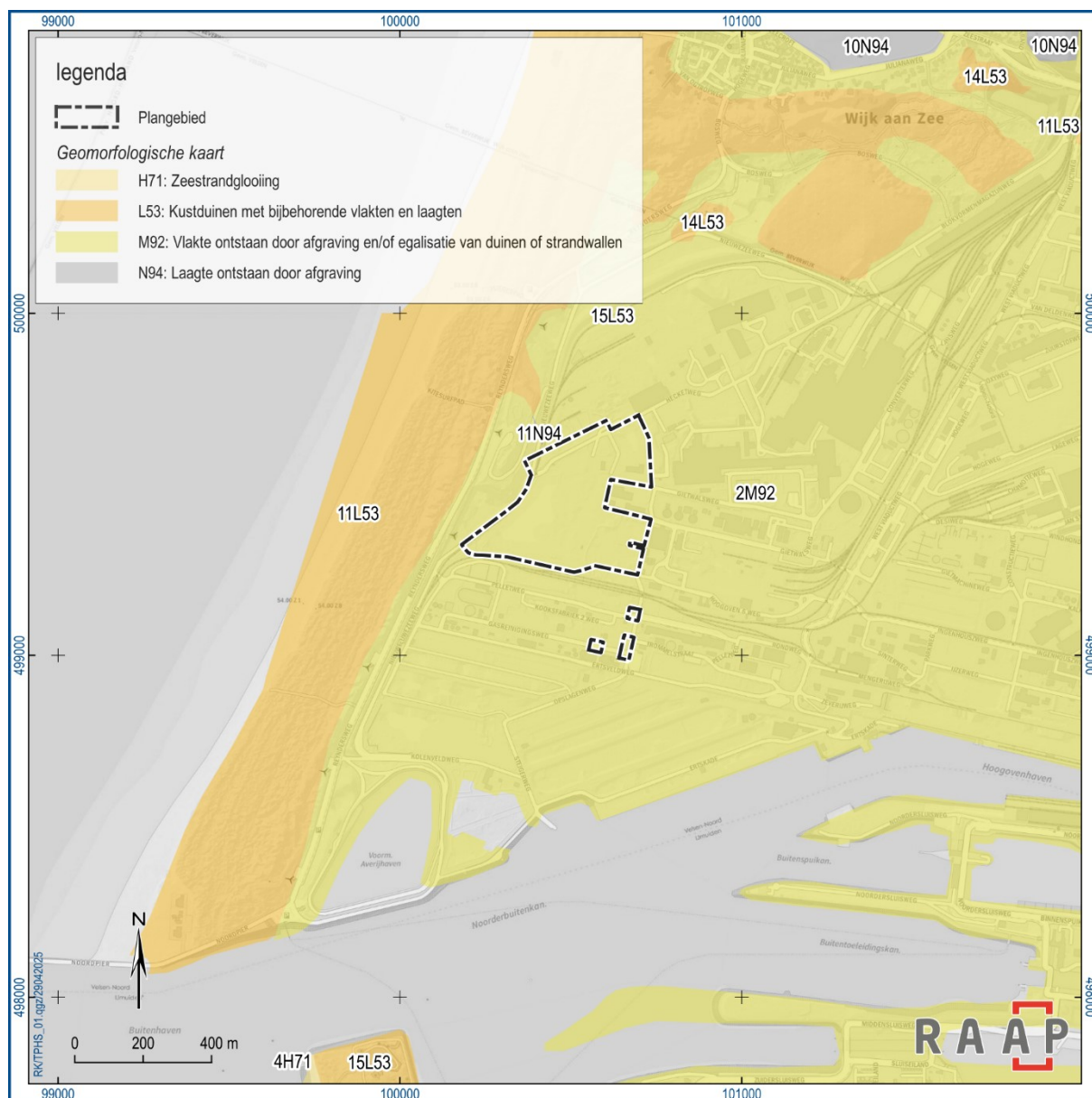
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

¹ [redacted], 2006; TNO, 2021.

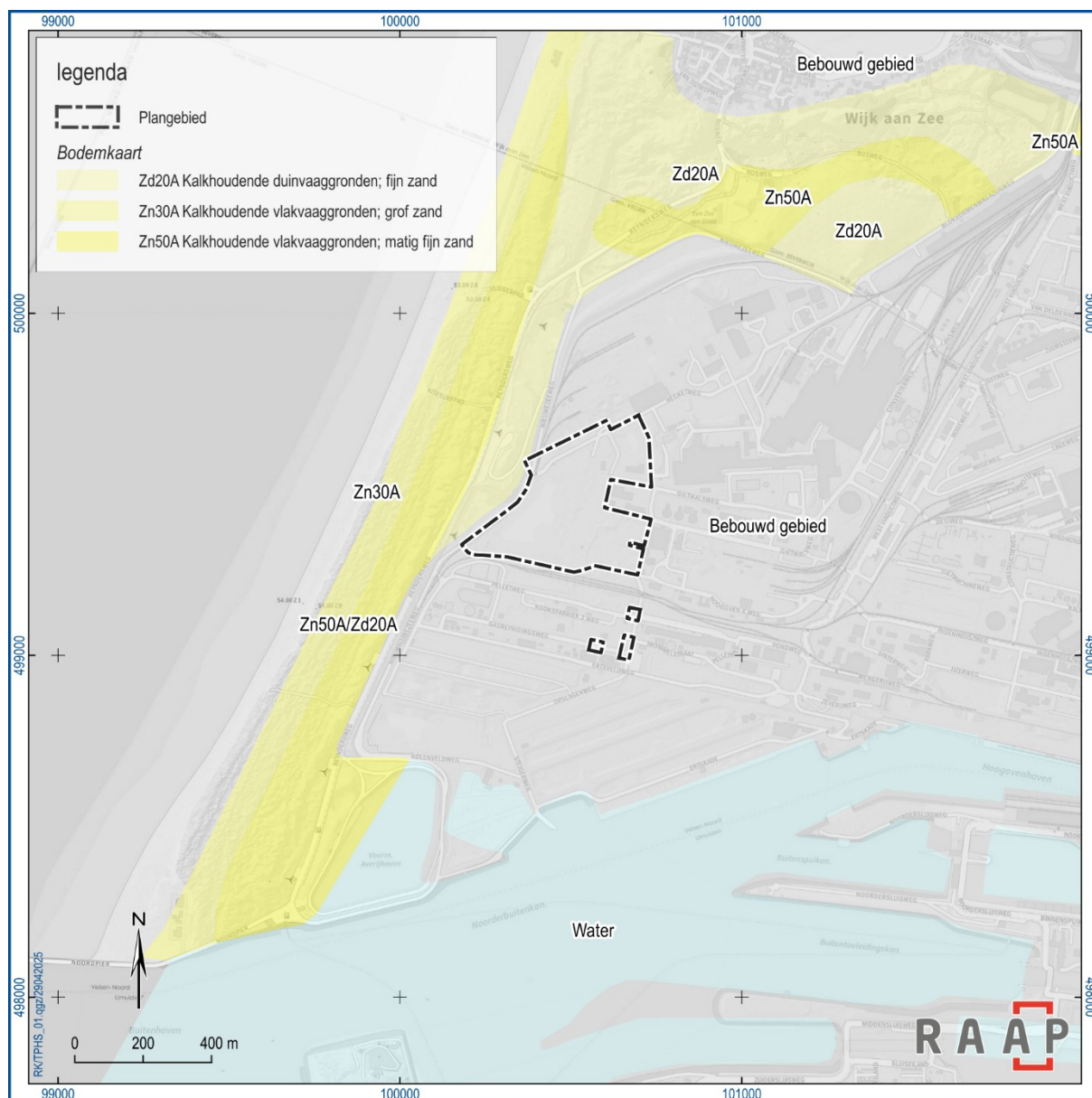
² [redacted], 2004.

Figuur 7. Geologische kaart.

Figuur 8. Geomorfologische kaart.

Figuur 9. Bodemkaart.

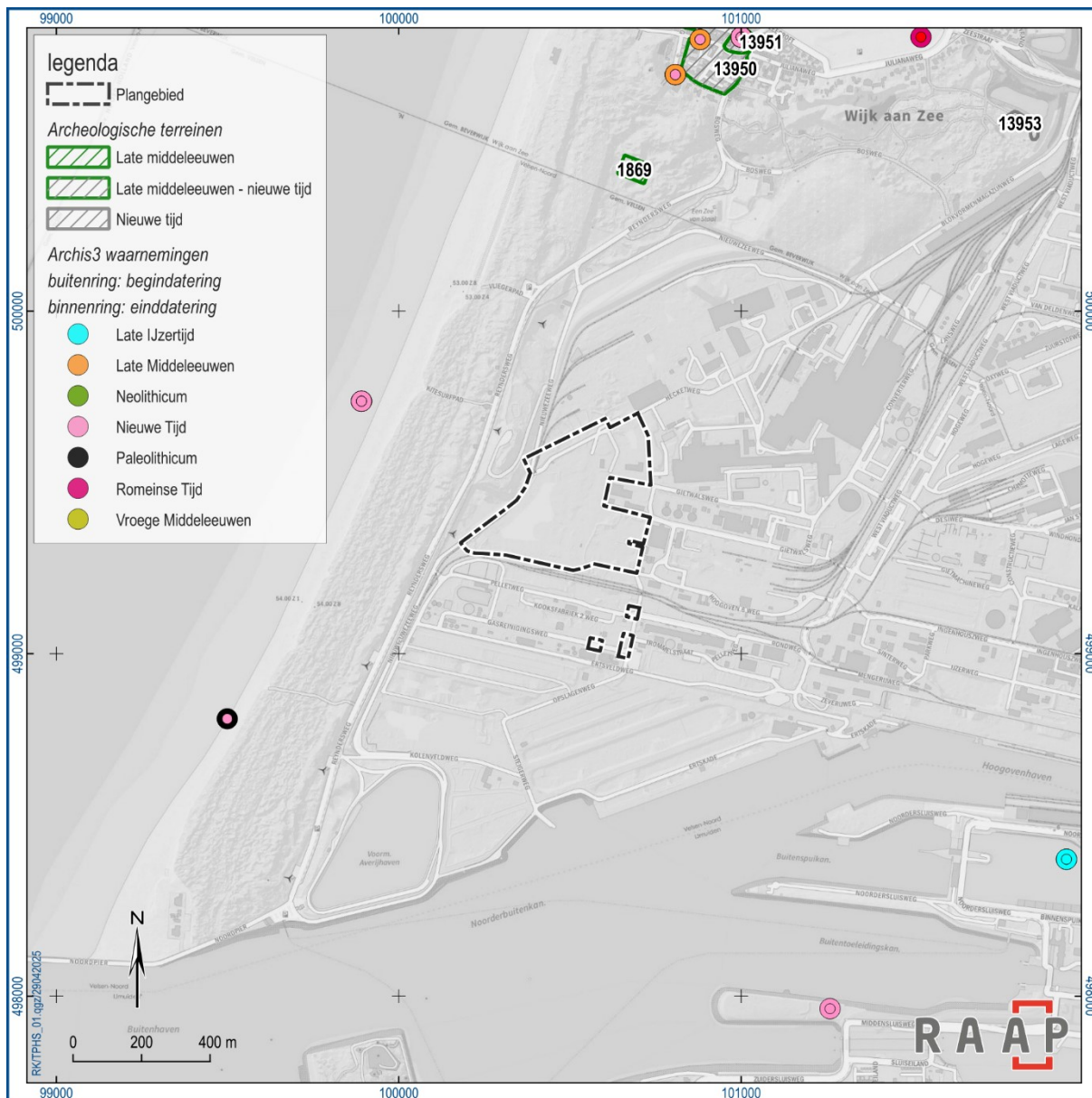
2.3 Archeologische gegevens

Bekende archeologische gegevens

In het plangebied zelf komen geen archeologische terreinen voor, noch zijn er archeologische waarnemingen geregistreerd. In de omgeving komen wel bekende archeologische terreinen voor, met name de historische kern van Wijk aan Zee (13950 & 13951), een laatmiddeleeuwse weg (1869) en één van drie lunetten van de Linie van Beverwijk uit 1800 (13953), een linie van 24 lunetten die zuidelijk Noord-Holland moest beschermen tegen een invasie vanuit het noorden, zoals die in 1799 was uitgevoerd door een gecombineerde Russisch-Engelse troepenmacht (figuur 10 & tabel 3).

Acht waarnemingen in de omgeving zijn geregistreerd op zes locaties. Een aantal daarvan heeft betrekking op de historische kern van Wijk aan Zee. De meeste waarnemingen hebben betrekking op

de late middeleeuwen en nieuwe tijd, maar de vroege middeleeuwen en Romeinse tijd ontbreken niet met elk een waarneming. De vermelding uit het paleolithicum betreft een ongedateerde losse vondst van een varkenskaak in zee (figuur 10 & tabel 4).

Figuur 10. Archeologische informatie.

Mon.nr.	Waarde	Complex	Beginperiode	Eindperiode
1869	Terrein van hoge archeologische waarde	Infrastructuur, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
13950	Terrein van hoge archeologische waarde	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
13953	Terrein van archeologische waarde	Versterking, onbepaald	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

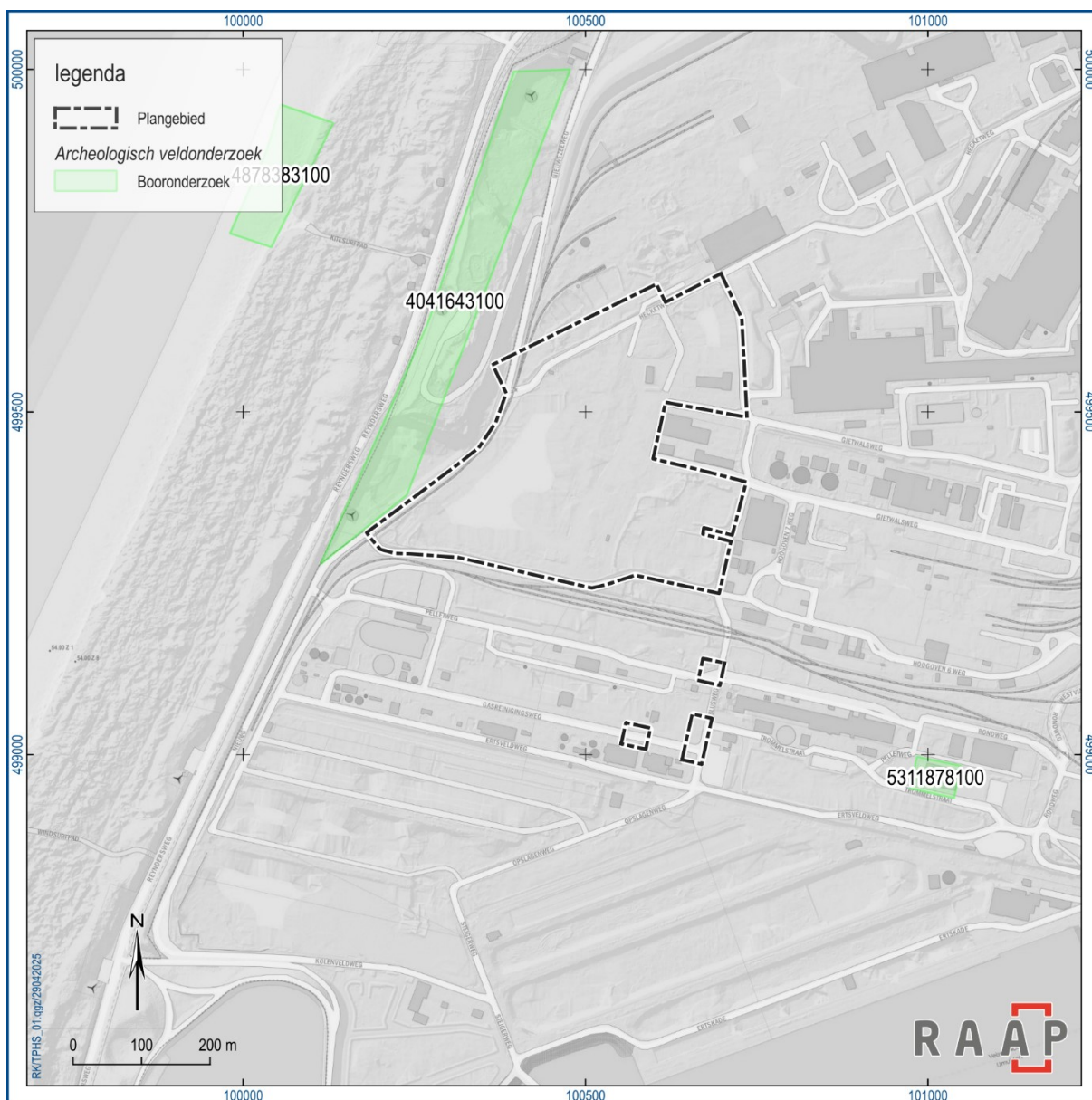
Tabel 3. Archeologische terreinen (Archis3).

Zaakid.nr.	Omschrijving	Beginperiode	Eindperiode
2073951100	Complextype niet te bepalen	Late middeleeuwen A	Nieuwe tijd laat
2100291100	Kerkhof	Vroege middeleeuwen C	Nieuwe tijd laat
2115017100	Weg	Late middeleeuwen B	Nieuwe tijd midden
3051426100	Spinklos	Romeinse tijd	Romeinse tijd
3282739100	Complextype niet te bepalen	Laat neolithicum A	Nieuwe tijd laat
4946058100	Meerdere cultuurlagen, greppels/sloten, spitsporen, kuilen en paalkuilen, een weg, diverse typen nieuwtijds aardewerk, fayence, pijpfragmenten, botmateriaal van varken, paard, hond, kat, rund en klein knaagdier	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd laat
5054557100	Diergraf, greppels/sloten, kelders, muurresten, waterputten, onverharde wegen, paal, diverse typen laatmiddeleeuws en nieuwtijds aardewerk, fayence, pijpfragmenten, plavuizen, dakpannen, bakstenen, tegels, dakleien, polychrome wandtegels, ring, hoepel, schop, beitel, knoppen, blik, emmers, kist, gespen, spijkers, hengsels, strips, muurankers, deksel, koker, botmateriaal van vis, schaap/geit, tamme eend, kip, kat, paard, rund, varken, hond en klein knaagdier	Late middeleeuwen B	Nieuwe tijd laat
5173416100	Bot - varkenskaak	Paleolithicum	Nieuwe tijd

Tabel 4. Archeologische waarnemingen (Archis3).

Eerder in de omgeving gerapporteerd archeologisch veldonderzoek volgens Archis 3

Drie archeologische veldonderzoeken uit het verleden zijn geregistreerd in Archis3. Deze worden hieronder weergegeven in figuur 11 en in tabel 5 nader toegelicht.

Figuur 11. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.

Zaakid.nr.	Resultaat / advies	Opmerking
4041643100	Oude Duinen en strandzanden onder recent verstoord pakket Jonge Duinen aangetroffen op 3,3 tot 3,5 m +NAP. Geen aanwijzingen voor een archeologisch relevante laag. Lage verwachting, geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek RAAP. ³
4878383100	Humeuze lagen aangetroffen in het Jonge Duinzand uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd tussen 4,5 – 4,9 m -mv (3,3 – 3,85 m +NAP). Een mogelijk potentieel niveau bevindt zich dieper dan 6 m -mv (circa 4 m +NAP). Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het plangebied is vrijgegeven.	Booronderzoek Antea. ⁴
5311878100	Top Jonge Duinzand vermoedelijk in verstoorde grond opgenomen. Onverstoord Jong Duinzand komt voor vanaf 2,1-2,8 m-mv tot 7,4-8,0 m -mv zonder vegetatiehorizonten, humeuze niveaus of archeologische indicatoren. Geen afzettingen van Oude Duinen of Oude Strandafzettingen aangetroffen. Jonge Duinen liggen op strandafzettingen die mogelijk Oude Duinen en Oud Strandzand hebben geërodeerd. Advies: geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek RAAP. ⁵

Tabel 5. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

In het plangebied komen geen bestaande of verdwenen historische molens voor.⁶

Volgens de Indicatieve Kaart van het Militair Erfgoed (IKME) ligt het plangebied in de zone van de *Atlantikwall*, een Duitse kustlinie uit de Tweede Wereldoorlog die een geallieerde invasie moest tegenhouden.⁷ Geallieerde stafkaarten laten in het plangebied inderdaad een veelheid aan stellingen en versperringen zien. Door het plangebied liepen twee prikkeldraadversperringen. Aan de zuidrand lagen enkele *concrete shelters* in de noordwesthoek stond een *gun casemate* en op vier plekken in het plangebied lagen machinegeweerstellingen. Door twee van de vier locaties voor de condensaat tanks liep ten slotte een kabel of leiding (figuur 12).

De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland biedt geen verdere extra informatie.⁸

³ [redacted], 2017.

⁴ [redacted], 2021.

⁵ [redacted], 2023.

⁶ Allemolenskaart.nl

⁷ Ikme.nl

⁸ <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=d46e98fbf40849859f712b54acf92977>

Figuur 12. Geallieerde stafkaart (Canadian Overprint).

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel minder dan daarvoor gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaatsgevonden.

Begin 17^e eeuw ligt het plangebied nog in woest duingebied en wijst niets op bebouwing of bewoning. Het aangegeven reliëf lijkt te wijzen op Jonge Duinen (figuur 13).

Figuur 13. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van [redacted] Colom uit 1639. Het noorden is rechts.

De situatie op de kadastrale minuutplan van 1832, de eerste echt betrouwbare en gedetailleerde kaart van heel Nederland, is niet goed te raadplegen. Op deze minuutplan is niets aangegeven, ook niet ter plaatse van het plangebied (figuur 14). Het verzamelplan van Velsen laat echter wel duidelijk zien dat het plangebied in Jonge Duinen ligt (figuur 15).

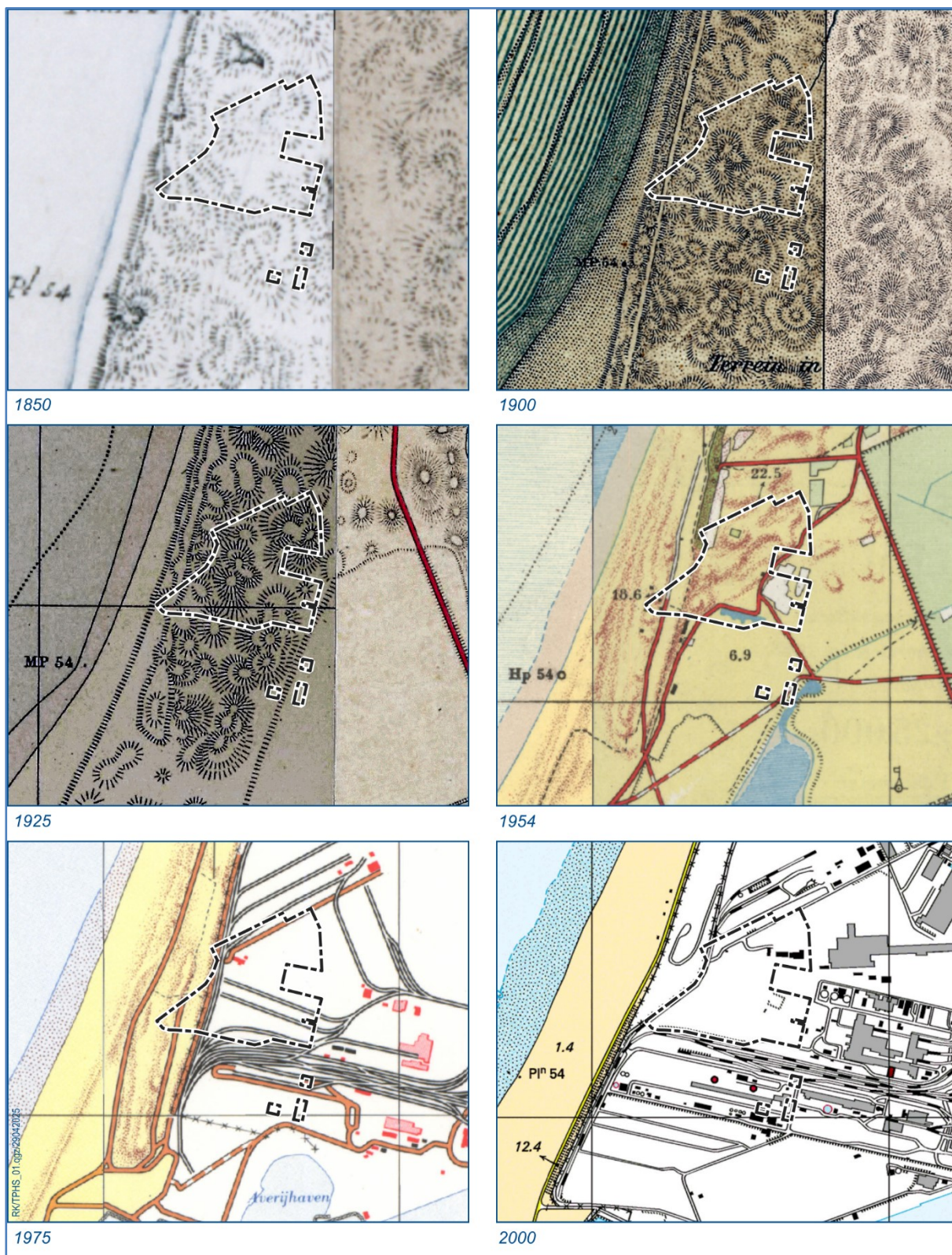

Figuur 14. Kadastraal verzamelplan van Wijk aan Zee uit 1832 met in rood de globale ligging van het plangebied.

Figuur 15. Kadastraal verzamelplan van Velsen uit 1832 met in rood de globale ligging van het plangebied.

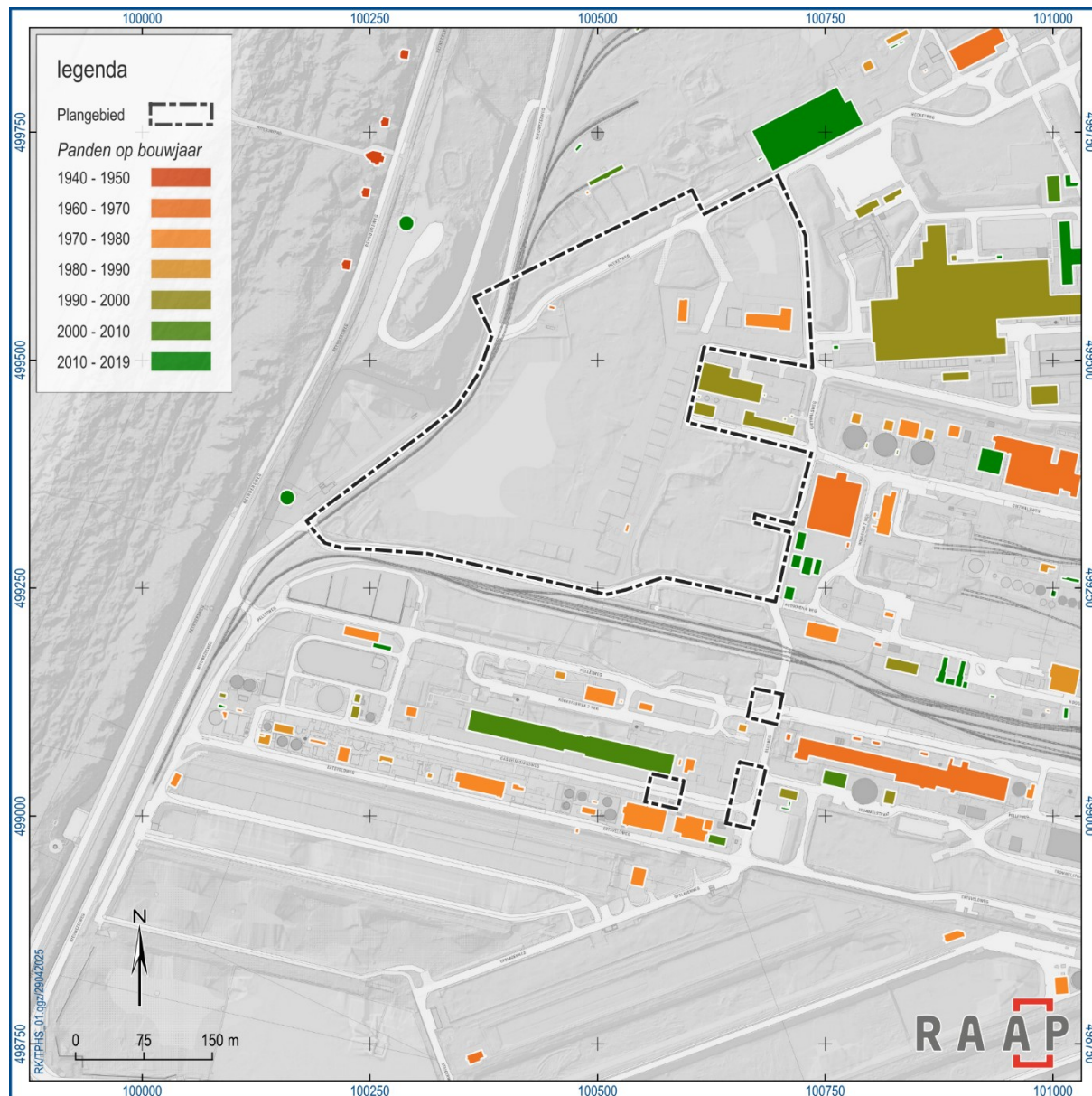
De ligging in de Jonge Duinen is nog goed te zien op de topografische kaart van 1850, 1900 en 1925, maar in 1954 zijn de eerste afgravingen en egalisaties in het zuidoosten van het plangebied zichtbaar. De maaiveldhoogte ligt na egalisatie rond de 6,9 m +NAP, maar in het grootste deel van het plangebied is in 1954 nog sprake van duinen. In 1975 is het grootste deel van het plangebied geëgaliseerd, al is de hoogte niet meer aangegeven. Alleen het meest westelijke deel ligt nog in de ongerepte duinen. Dit zou betekenen dat eventuele resten van Duitse stellingen uit de Tweede Wereldoorlog in het grootste deel van het plangebied tussen 1954 en 1975 zijn vergraven. Alleen in het reeds eerder geëgaliseerde deel in het zuidoosten is dat wellicht niet gebeurd. Er lopen in 1975 wegen en sporen door het plangebied, maar er is geen bebouwing aangegeven. In 2000 blijkt het gehele plangebied bij het Hoogoventerrein getrokken te zijn. In 2000 is het gehele plangebied geëgaliseerd en onderdeel van het industrieterrein. Sporen en wegen zijn niet meer aangegeven, maar wel enkele panden in het oosten (figuur 16). Dat zijn er nu drie.

Figuur 16. Het plangebied op diverse historische topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw.

In het plangebied komen geen historische gebouwde waarden voor.

Bestaande panden in het plangebied dateren uit 1963 (1), 1971 (2 stuks) en 1976 (1). Overige bebouwing ligt niet in maar grenst aan het plangebied en stamt uit de jaren '90 van de 20^e eeuw en het eerste decennium van de 21^e (figuur 17).

Figuur 17. Panden op bouwjaar.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Industrieterrein, weg, voornamelijk braakliggend en depots (figuur 18).
Hoogteligging maaiveld	7,63 tot 35,33 m +NAP, de hoogste waarden lijken – in vergelijking met de luchtfoto - te liggen ter plaatse van een duinrest (figuur 19).

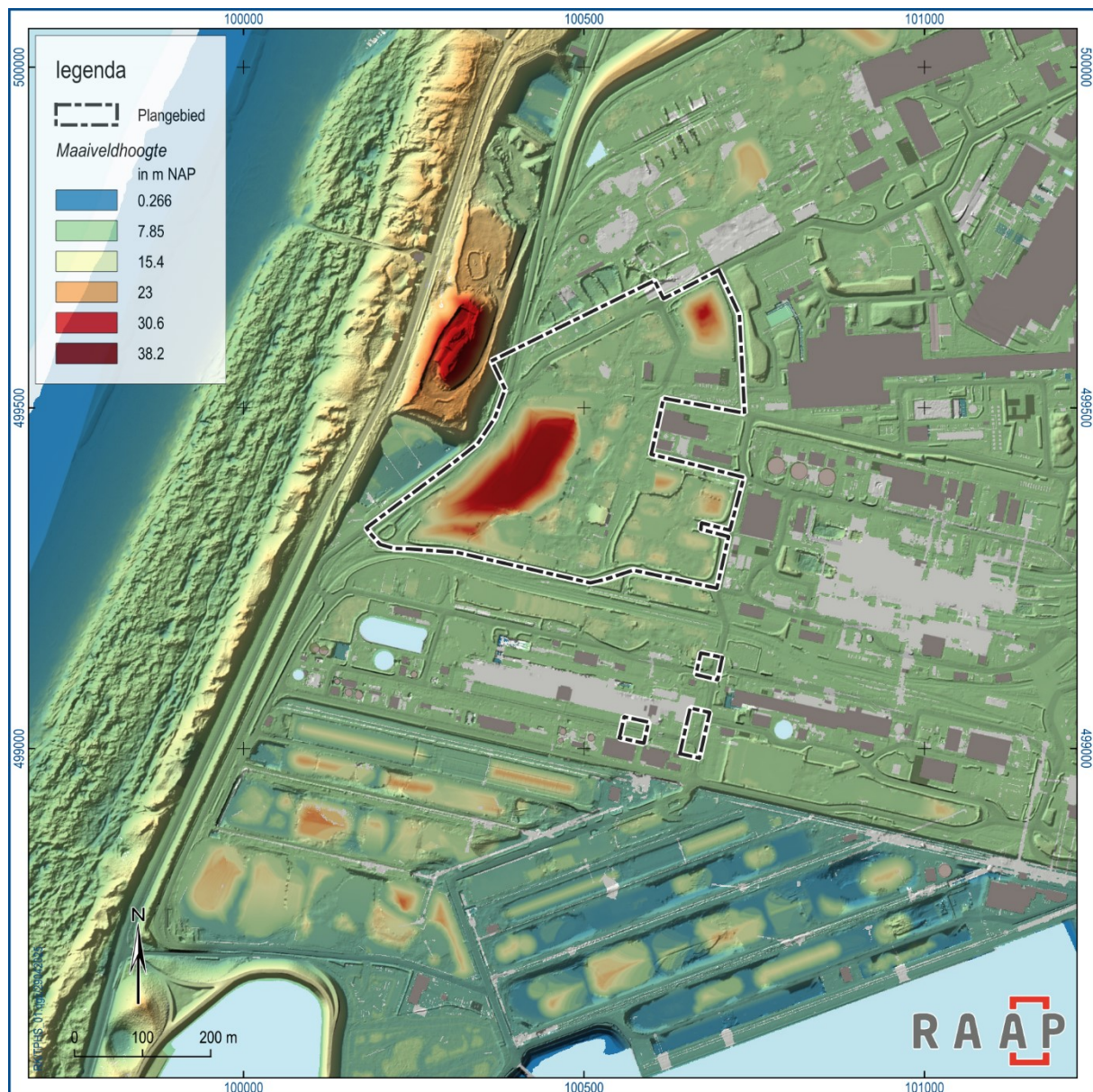
Bodemverstoringen	3 m -mv en dieper (figuur 20).
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd.
Milieutechnische condities	Geen registraties. ⁹
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Wegcunetten; funderingen bestaande bebouwing.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Zie figuur 21. KLIC geeft geen informatie over diepteligging.

Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

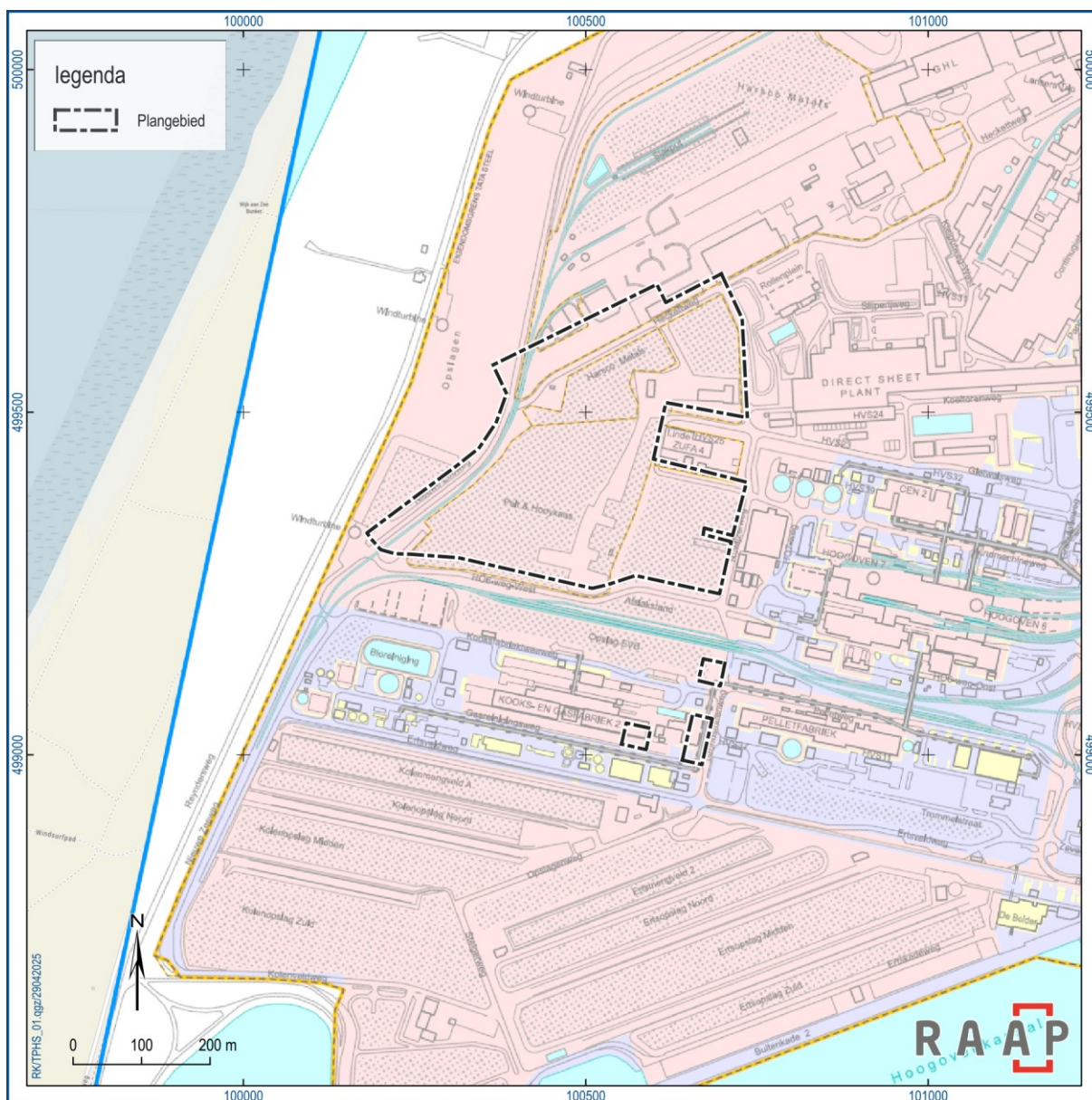

Figuur 18. Luchtfoto.

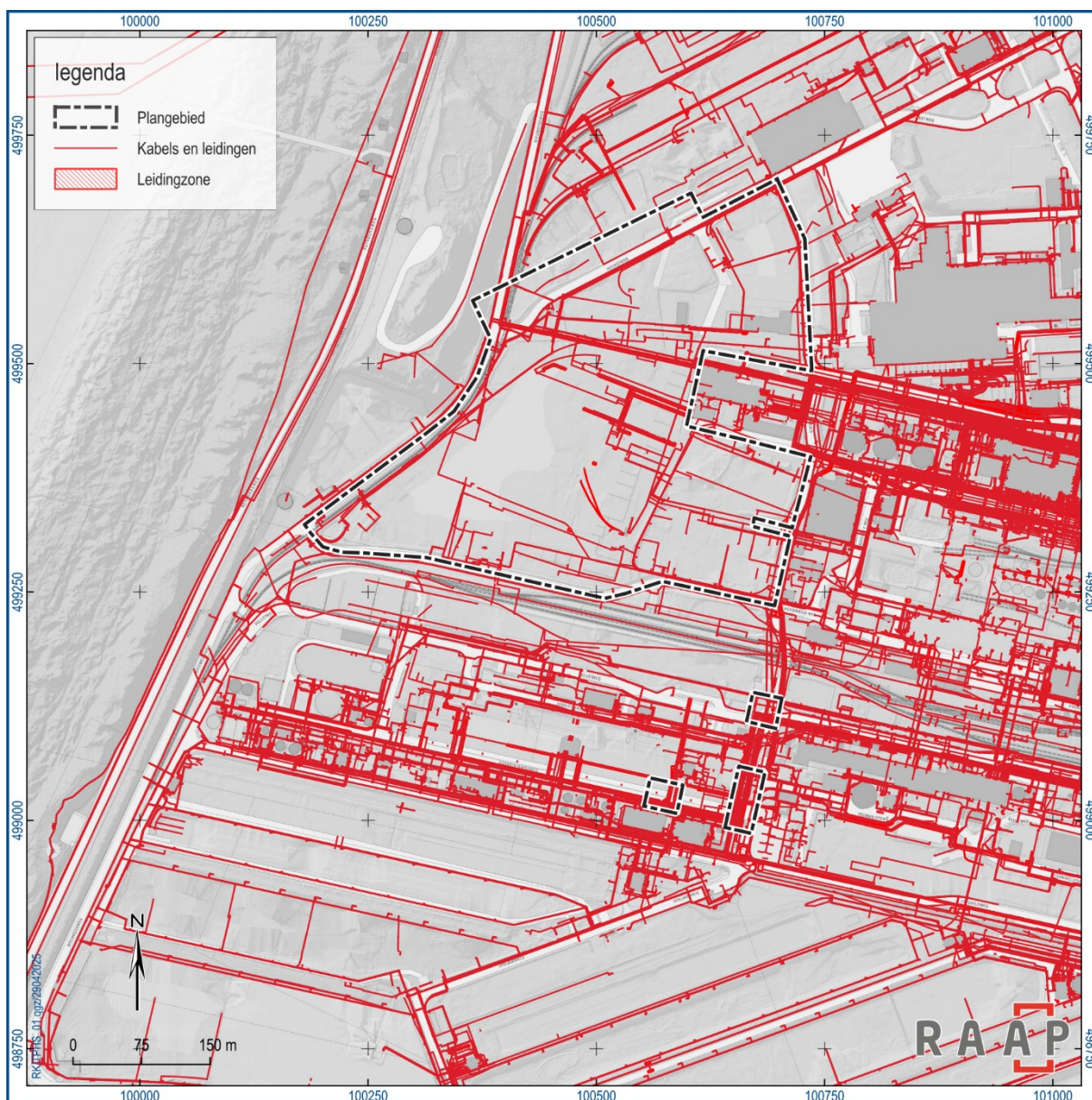
⁹ Bodemloket.nl

Figuur 19. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).

Figuur 20. Verstoringenkaart (Tata Steel). Oranjerode: 3 m -mv en dieper; lila: 0 – 1,5 m -mv; geel: 1,5 – 3,0 m -mv; groene arcering: mogelijk onverstoord.

Figuur 21. Kabels en leidingen (KLIC).

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	Inrichting industrieterrein, diverse ingrepen; aanleg vier condensaat tanks.
Omvang en diepte	Pelt & Hooykaas 152.024 m ² en 2 m diep en plaatselijk tot 3 m diep. Condensaat tanks: 4 x 7,84 m ² groot en 2 m diep.
Invloed op maaiveld en grondwater	Maaiveld: zie omvang & diepte hierboven. Geen invloed op grondwater.
Toekomstig gebruik	Industrieterrein
Toekomstige gebruiker	Tata Steel

Tabel 7. De toekomstige situatie.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd in het landschap op de overgang van laag naar hoog en van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

Het oppervlak uit de oude en midden steentijd bevindt zich vanaf 27 tot 30 m –mv (22 m NAP). Er is onvoldoende informatie voorhanden over de aan- of afwezigheid van gradiëntzones. Er geldt dan ook een niet nader gespecificeerde archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de steentijd.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied kenmerkt zich vanaf ongeveer de vroege middeleeuwen door de ligging op de Oude Duinen. Hierdoor worden archeologische resten vanaf deze periode tot en met de 16^e eeuw verwacht. Op basis van het historisch kaartmateriaal blijkt dat er in de nieuwe tijd geen bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden.

Vindplaatsen van landbouwsamenlevingen zijn over het algemeen enkele honderden vierkante meters tot meerdere hectare groot (een boerenerf tot een heel dorp) en kenmerken zich door een spreiding van vondstmateriaal in een oude bodemhorizont in de afzettingen van de Oude Duinen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog lagen in het plangebied Duitse stellingen van de *Atlantikwall*. Voor zover bekend gaat het om prikkeldraadversperringen, enkele bunkers, machinegeweerstellingen en een *gun casemate*. Behalve in het zuidoosten van het plangebied zijn resten hiervan tussen 1954 en 1975 vergraven.

(Diepte)ligging

Het plangebied kenmerkt zich door een gestapeld landschap waarin meerdere archeologisch relevante niveaus voorkomen. Deze zijn herkenbaar aan ontkalkte zones in het Jonge Duinzand en/of afgedekte bodemhorizonten of veenlagen in de Oude Duinen. Het pakket Oude Duinen is in de nabijheid op 3,3 tot 3,5 m +NAP aangetroffen (zie tabel 5; zaakidentificatienummer 4041643100). Resten van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden uit de Tweede Wereldoorlog zullen vanaf het maaiveld aanwezig zijn of zijn geweest.

Fysieke kwaliteit

Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten van de Jonge Duinen aanwezig zijn, is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten in onverstoorde delen van de bodem.

In het plangebied is de bodem afgegraven ten behoeve van de aanleg van het terrein van Hoogovens. Daaruit kan geconcludeerd worden dat eventuele archeologische resten hier ook (deels) verdwenen kunnen zijn.

Resten van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden zijn vrijwel zeker aangetast door verstoring als gevolg van de industriële bouwactiviteiten. De verstoringen als gevolg van deze laatste activiteiten worden ingeschat op 3 m -mv en meer.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- Vanaf 30 tot 27 m diepte geldt een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen van jagers-verzamelaars uit de steentijd.
- Het niveau van de Oude Duinen is te verwachten vanaf 3,5 m +NAP, dit is vanaf 4,13 m -mv in het laagste deel van het plangebied (7,63 m +NAP).
- In het grootste deel van het plangebied is de bodem tot 3 m en dieper verstoord.
- De geplande ingrepen reiken tot maximaal 3 m -mv.
- Vanaf de onderzijde van de aanwezige verstoring bestaat de kans op de aanwezigheid van afgedekte bodemhorizonten waarin resten van bewoning door landbouwsamenlevingen aanwezig kunnen zijn. Binnen het traject van de Oude Duinen en strandwallen kunnen resten worden verwacht uit de vroege middeleeuwen tot en met de 16^e eeuw.
- Er bestaat geen kans meer op de aanwezigheid van resten van Duitse stellingen in het plangebied.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied hoogstwaarschijnlijk geen archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen. De ingrepen zijn maximaal 3 m diep, terwijl het plangebied de bodem naar verwachting tot minimaal 3 m diep verstoord is.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Velsen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	5
Figuur 2. Archeologische beleidskaart.	6
Figuur 3. Archeologische dubbelbestemming.	7
Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling van de laatste ijstijd tot en met de midden ijzertijd (■■■■■, 2006).	10
Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19 ^e eeuw (■■■■■, 2006).	11
Figuur 6. Legenda bij figuur 4 & figuur 5.	12
Figuur 7. Geologische kaart.	13
Figuur 8. Geomorfologische kaart.	14
Figuur 9. Bodemkaart.	15
Figuur 10. Archeologische informatie.	16
Figuur 11. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek.	18
Figuur 12. Geallieerde stafkaart (Canadian Overprint).	20
Figuur 13. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van ■■■■■. Colom uit 1639. Het noorden is rechts.	21
Figuur 14. Kadastraal verzamelplan van Wijk aan Zee uit 1832 met in rood de globale ligging van het plangebied.	22
Figuur 15. Kadastraal verzamelplan van Velsen uit 1832 met in rood de globale ligging van het plangebied.	23
Figuur 16. Het plangebied op diverse historische topografische kaarten uit de 19 ^e en 20 ^e eeuw.	24
Figuur 17. Panden op bouwjaar.	25
Figuur 18. Luchtfoto.	26
Figuur 19. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).	27
Figuur 20. Verstoringenkaart (Tata Steel). Oranjerode: 3 m -mv en dieper; lila: 0 – 1,5 m -mv; geel: 1,5 – 3,0 m -mv; groene arcering: mogelijk onverstoorde.	28
Figuur 21. Kabels en leidingen (KLIC).	29

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	8
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	12
Tabel 3. Archeologische terreinen (Archis3).	17
Tabel 4. Archeologische waarnemingen (Archis3).	17
Tabel 5. Eerder gerapporteerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).	19
Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	26
Tabel 7. De toekomstige situatie.	29

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Tijdschaal

Geologische perioden				Archeologische perioden						
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk			Datering				
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr. 0 450 voor Chr. 3700 7300 8700 9700	Recente tijd			1945				
			Nieuwe tijd	C	1850					
	B			1650						
	A			1500						
	Vroeg Subatlanticum		Middeleeuwen	Laat B		1250				
				Laat A		1050				
			Vroeg	D: Ottoonse tijd	900					
				C: Karolingische tijd	725					
				B: Merovingisch tijd	525					
				A: Volksverhuizingstijd	450					
Romeinse tijd	Laat	270								
	Midden	70 na Chr.								
	Vroeg	15 voor Chr.								
Pleistoceen	Subboreaal	450 voor Chr. 3700 7300 8700 9700	IJzertijd	Laat	250					
				Midden	500					
	Vroeg			800						
	Bronstijd		Laat	1100						
			Midden	1800						
			Vroeg	2000						
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)		Laat	2850						
			Midden	4200						
			Vroeg	4900/5300						
	Mesolithicum (Midden Steentijd)		Laat	6450						
Midden		8840								
Vroeg		9700								
Weichselien	Laat Glaciaal	11.050 11.500 12.000 12.500 13.500 30.500 60.000 71.000 114.000 126.000 236.000 241.000 322.000 336.000 384.000 416.000 482.000	Prehistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500 16.000 35.000 250.000				
							Vroegste Dryas			
								Denekamp		
									Hengelo	
										Moershoofd
	Brerup									
				Eemien						
					Saalien II					
						Oostermeer				
							Saalien I			
								Belvédère/Holsteinien		
	Glaciaal x									
				Holsteinien						
					Elsterien					

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (x indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	x				
Geologische kaart van NL	x				
Geomorfologische kaart van NL	x				
Gedetailleerde bodemkaarten			x		
DINO		x			
Gegevens milieukundig bodemonderzoek		x			
Actueel Hoogtebestand Nederland	x				
Lucht- en satellietfoto's	x				
Topografische kaart van Nederland	x				
Oud(st)e kadasterkaarten	x				
Historische kaarten van Nederland	x				
Beeldmateriaal bouwhistorie			x		
Archeologische en cultuurhistorische rapportages		x			
Archieven (RAAP)		x			
Eigenaar en gebruiker		x			
AMK	x				
Archis	x				
CMA				x	
CAA				x	
CHW				x	
Literatuur (arch./aardwet.)		x			
Gebiedsgerichte specialisten		x			
Amateurarcheologen				x	
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	x				
Archeologisch depot				x	